

**DE NEOPRIT
VIAȚA MEA DE PÂNĂ ACUM**

**MARIA
SHARAPOVA**

Traducere din engleză de
Sorin Niculescu

Știu cum este. Începutul unei cărți. I se spune dedicație. Pagina peste care trecem de obicei. Următoarea!

Dar această carte este pentru voi.

Probabil că nu ne-am întâlnit niciodată sau ne-am întâlnit pentru o scurtă perioadă.

Poate că nici nu ați auzit de mine.

Dacă știți măcar puțin din povestea mea, vă mulțumesc că doriți să aflați mai mult.

Vă mulțumesc că îmi încredințați timpul vostru. Că sunteți curioși. Poate că pur și simplu v-a atras privirea coperta. Mulțumesc că v-ați asumat riscul să luați cartea.

În cele din urmă, această carte este pentru numărul uriaș al celor din întreaga lume care au trăit victoriile și înfrângerile mele de parcă ar fi fost ale lor. Un „mulțumesc” nu pare un cuvânt suficient de puternic ca să-mi arăt aprecierea, dar recunoștința pe care o simt vi se va datora întotdeauna vouă.

CUPRINS

Prolog	11
Capitolul 1	17
Capitolul 2	21
Capitolul 3	35
Capitolul 4	53
Capitolul 5	59
Capitolul 6	71
Capitolul 7	105
Capitolul 8	117
Capitolul 9	135
Capitolul 10	157
Capitolul 11	167
Capitolul 12	227
Capitolul 13	235
Capitolul 14	249
Capitolul 15	269

Capitolul 16	283
Capitolul 17	293
Capitolul 18	297
Capitolul 19	307
Mulțumiri	329

*Nu mă judeca după succesele mele, judecă-mă
după numărul de momente în care am căzut și
m-am ridicat la loc.*

– NELSON MANDELA

PROLOG

La un moment dat, spre finalul turneului Australian Open din 2016, o asistentă medicală mi-a cerut să urinez într-un recipient. Nu era nimic neobișnuit, ci doar o altă parte din procedura stabilită de Federația Internațională de Tenis, ITF, ca să-i testeze antidoping pe sportivi și ca să păstreze sportul curat. Aveam 28 de ani. Urinam în aceste recipiente de peste un deceniu și, de fiecare dată, uitam de test imediat după ce se termina, pentru ca mintea mea să poată reveni rapid la ceea ce conta: următoarea fază a unui turneu, următorul meci pe care trebuia să-l câștig, ca să ajung în locul în care simțeam că voiam să fiu. Câștigasem deja cinci turnee de Grand Slam, inclusiv Australian Open, dar dorința de a fi cea mai fericită jucătoare din ultima zi a unei competiții majore nu dispare niciodată. De fapt este tot mai mare. Pentru că mă apropiam de finalul carierei – doar la asta mă gândeam în primele săptămâni din 2016 –, devenisem foarte conștientă de trecerea timpului. Mai aveam multe ocazii să câștig un turneu de Grand Slam.

Serena Williams m-a învins în finala din 2015. În minimum de seturi, cu setul secund decis la tiebreak. Nu este niciodată plăcut să pierzi, dar am finalizat acel meci optimistă, puternică. Am privit înainte, la sezonul care avea să urmeze și care ar fi putut să fie unul dintre ultimele. De fapt, în acele săptămâni, în timp ce călătoream de la un turneu la altul pe continentul asiatic, mă gândeam mai puțin la joc și mai mult la retragere. Știam că sfârșitul era aproape și voiam să găsesc modul perfect de a mă retrage. Aveam să fac un tur complet al circuitului, de la Australian Open la French Open și, mai apoi, la Wimbledon. Un fel de tur al victoriei. Aveam să fiu alături de oameni și oamenii aveau să fie alături de mine. Totul urma să se încheie la US Open, unde aveam să joc exact în timp ce această carte ajungea în librării. Poate chiar aveam să mă calific în finală. Poată că și Serena urma să fie acolo.

Serena Williams a marcat vârfurile și limitele carierei mele – poveștile noastre se întrepătrund. Am abordat fiecare meci împotriva ei cu emoție și respect. Serena a fost jucătoarea pe care am învins-o în finala de la Wimbledon, eveniment care m-a propulsat pe scena internațională la șaptesprezece ani, și tot Serena a fost cea care mi-a dat cele mai mari bătăi de cap din acel moment. Le-am învins pe toate jucătoarele care au învins-o pe Serena, dar mi-a fost aproape imposibil să o înving chiar pe ea. Există și un motiv pentru asta – Serena știe acest lucru și știe că și eu știu. Este secretul nostru, despre care voi vorbi la momentul potrivit.

Poate că voi găsi o metodă să o înving și cariera mea se va încheia așa cum a început, cu mine ținând în brațe un trofeu alături de Serena, în timp ce publicul ovaționează.

Știti cum se spune: omul face planuri, Dumnezeu se

La trei săptămâni după începerea sezonului, am primit un e-mail de la Federația Internațională de Tenis. În timp ce îl citeam m-am panicat. Testul de urină pe care îl făcusem la Melbourne? Îl picasem. În urina mea fusese găsit meldonium, iar acesta fusese adăugat pe lista substanțelor interzise de către Agenția Mondială Anti-Doping în ianuarie 2016. Cu alte cuvinte, acum eram un sportiv dopat. Și urma să fiu suspendată imediat din orice competiție. Avea să se organizeze o audiere.

Meldonium?

Nu auzisem niciodată de acea substanță. Cu siguranță trebuia să fie o mare greșeală. M-am așezat pe pat și am căutat pe Google. În timp ce mă uitam la rezultatele căutării, mi s-a oprit inima. Meldonium era comercializat sub numele Mildronat și de acesta auzisem ceva. Era un supliment pe care îl luam de zece ani. Se folosea în tratamentul mai multor afecțiuni, inclusiv în boala arterială coronariană. Mildronat îmi fusese recomandat de medicul meu de familie în 2006. În acea perioadă oboseam și mă îmbolnăveam foarte repede. Făcusem câteva electrocardiograme care nu ieșiseră bine. În plus, în familia mea fuseseră mai multe cazuri de diabet. Nu mă gândeam prea mult la pastilă; o luam și gata. O luam înaintea exercițiilor fizice intense, așa cum alte persoane luau o doză mică de aspirină, ca să prevină un infarct sau un atac cerebral. Nu eram singura care lua acele pastile. În Europa de Est și în Rusia, Mildronatul este ca ibuprofenul. Milioane de oameni îl iau în fiecare zi, inclusiv bunica mea! Nu-l trecusem niciodată în formularele Federației Internaționale de Tenis – în

care ți se cere să faci o listă cu fiecare medicament sau supliment pe care l-ai luat în ultimele șapte zile –, pentru că nu îl luam în fiecare zi și nu mi se părea că ar fi fost diferit de Advilul pe care mi-l administram pentru dureri.

Cum îți crește performanța?

Nici măcar Federația Internațională de Tenis nu poate spune. Asta pentru că nu are niciun efect de acest gen. Se pare că oficialii l-au interzis doar pentru că era folosit de foarte mulți est-europeni. „Dacă îl folosesc, o fac cu un motiv anume” – ceva de genul acesta. Am ratat știrea despre interzicerea substanței pentru că mi-a fost adusă la cunoștință sub forma unei liste lungi, la care am ajuns doar după ce am accesat mai multe linkuri primite într-un e-mail trimis de ITF și nu am remarcat nimic diferit. Aceasta a fost marea mea greșală. Am fost neglijentă. Iar acum acel moment de neglijență amenința să distrugă totul. Puteam fi suspendată nici mai mult, nici mai puțin de patru ani! Patru ani? Pentru un sportiv profesionist asta înseamnă să fie suspendat pentru totdeauna.

În viața mea s-a ivit o prăpastie fără fund, în care m-am prăbușit. Toate lucrurile pentru care muncisem încă de când aveam patru ani, toată acea luptă nebună era pusă sub o lumină nouă, groaznică, injustă. Au urmat zile de neîncredere și disperare.

„La naiba”, am țipat în cele din urmă, enervată peste măsură. „Voi lupta împotriva acestei mizerii.”

Ce îmi definea jocul mai mult decât orice?

Hotărârea, tenacitatea. Eu nu renunț. Pune-mă la pământ de zece ori, că eu mă ridic a unsprezecea oară și azvârl mingea aceea galbenă înapoi spre tine. „Nu voi fi învinsă”, mi-am spus. „Nu va fi ultimul meu cuvânt.” Ca să înțelegeți hotărârea mea, trebuie să

știți cine sunt, de unde vin, ce s-a întâmplat. Trebuie să știți despre mine, despre tatăl meu și despre un zbor pe care l-am făcut din Rusia, în toiul nopții, când aveam doar șase ani. Trebuie să știți despre Nick B. și despre Sekou și despre Serena și despre un cuplu de bătrâni simpatici din Polonia. Trebuie să știți povestea nebună. Cu alte cuvinte, trebuie să știți totul.

Întotdeauna mi-a plăcut să lovesc mingea. Încă de când aveam patru ani. Este singurul lucru care poate să rezolve orice problemă. Ai pierdut la Wimbledon într-un meci frustrant și a mers prost tot ceea ce ar fi putut merge bine? Ia o rachetă și lovește mingea. Racordajul și mingea, energia care trece prin corpul tău rezolvă totul. Lovirea mingii te întoarce în prezent, unde plantele înfloresc și păsările cântă. Ai primit vești groaznice din cealaltă parte a lumii? A decedat bunica ta și urmează doar un zbor lung și o înmormântare? Ia o rachetă, ia o minge. Și lovește. S-au schimbat regulile și tu nu ai știut că s-au schimbat regulile și, dintr-odată, o pastilă pe care ai luat-o atâția ani a modificat totul? Ia o rachetă și lovește!

Este una dintre primele mele amintiri. Aveam patru ani. Tata, care se apucase de tenis cu un an sau doi înainte, când primise de ziua lui o rachetă de la fratele său, m-a luat cu el la terenul din Soci, pe care juca. Un club mic, cu terenuri de zgură, un bufet și o roată

mare, din vârful căreia puteai vedea Marea Neagră peste terasele blocurilor. În acea zi am luat o rachetă și o minge din geanta tatălui meu și am început să lovesc pentru că mă plictiseam. Loveam peste un gard, peste un perete. M-am dus după colț și am început să lovesc, unde loveau și ceilalți jucători. Eram mică de statură și tânără și nu știam ce făceam, dar am intrat repede în transă; mingea pleca și revenea în racheta mea așa cum se întoarce un yo-yo în palmă. Așa l-am făcut pe tatăl meu Iuri – aceasta este și povestea lui – să se oprească din ceea ce făcea și să se uite la mine. Așa a început viața mea.

Nu știu dacă îmi amintesc faptele sau doar fotografiile vechi și decolorate: o fetiță blondă, cu genunchi osoși și o rachetă foarte mare. Uneori mă întreb dacă mai sunt persoana care a ridicat acea rachetă. Jocul meu s-a schimbat foarte repede, trecând de la simplitatea lovirii unei mingi la complexitatea problemelor legate de antrenori și de lecții, la meciuri și turnee, la nevoia de a câștiga, care are legătură mai puțin cu trofee și mai mult cu victoria în fața celorlalte fete. Pot să vorbesc folosind cuvinte pompoase sau simpatice, dar, în esență, motivația mea este simplă: *vreau să înving pe oricine*. Și nu este vorba doar despre victorie. Este vorba despre dorința de a nu pierde. Panglicile și trofee se primează, dar înfrângerea durează. O urăsc. Teama de înfrângere este cea care ne motivează pe mulți dintre noi. Spun „noi” pentru că nu cred că sunt singura persoană care simte asta. Poate că nu mi-aș fi dat seama de acest lucru dacă nu m-aș fi apucat să scriu această carte. Când analizezi cu atenție, remarci modele, faci conexiuni. Vezi lucrurile într-o nouă perspectivă.

M-am întrebat de multe ori: de ce aș scrie o carte? În parte, ca să-mi spun povestea, dar și ca să o înțeleg. Din multe puncte de vedere, copilăria mea este un mister chiar și pentru mine. Mereu mi se pun aceleași întrebări: cum am ajuns aici? Cum am făcut-o? Ce a mers bine și ce a mers prost? Am mai spus-o: lucrul care mă definește este tenacitatea, puterea de a merge mai departe când lucrurile nu arată bine. Oamenii vor să știe cum am deprins eu această calitate și, pentru că speră să li se ivească propria șansă, cum să o facă și ei. N-am știut niciodată să răspund. Poate și pentru că, *cine știe?*, dacă te gândești prea mult, o poți distruge. Este viața mea și vreau să o povestesc. Vorbesc cu reporterii, dar nu le spun niciodată tot ceea ce știu. Poate că acum este momentul să las loc de mai multe întrebări, să înțeleg ce se petrece cu viața mea și să mă întorc la vremurile de demult, înainte să le uit. Sper că oamenii acceptă orice fel de lecții, fie ele bune sau mai puțin bune. Aceasta este o poveste despre sacrificii, despre lucrurile la care trebuie să renunți. Dar este și o poveste despre o fetiță și despre tatăl ei și despre aventura lor nebună.

Cu ce să încep?

Poate cu Gomel, un oraș din Belarus, cu străzi noroioase și păduri cu poteci parcă desprinse dintr-un basm? Este aproape de granița cu Rusia și se ajunge repede cu mașina de la Cernobîl, Ucraina. Tata a cunoscut-o pe mama la școală. Cum erau? Dar părinții *tăi* cum erau înainte să te naști tu? Este un mister. Tata v-ar spune că era un geniu. Și că era fermecător. Elena, mama mea, nu ar fi de acord. O scotea din minți. Tata era genul de elev care nu citea și care chiulea de la școală, după care se ducea nonșalant la ore și trecea testele cu brio. Școala nu a fost niciodată importantă pentru Iuri. Și-a dat seama că avea să fenteze sistemul și că niciun profesor nu ar fi putut să-l învețe cum să facă asta.

Iuri s-a lăsat repede de școală. A plecat în lume la doar 20 de ani și a avut un serviciu pe care nu-l înțelegea nici în ziua de azi. Conducea echipe care întrețineau furnale, de genul celor care scuipă fum. Călătorea mult în interes de serviciu și mergea cu avionul la fabrici

din toată țara. Își petrecea zilele pe o schelă, la zeci de metri deasupra pământului, întreținând Dumnezeu știe ce era de întreținut. Dacă ar mai fi existat Uniunea Sovietică, ar fi făcut asta până când ar fi fost suficient de bătrân ca să se pensioneze. Dar Uniunea Sovietică nu a mai existat. S-a dezmembrat când eu eram foarte mică. Când îl întrebam despre asta, tata îmi spunea că „Gorbaciov nu a avut curaj”. Tata crede că un om trebuie să fie puternic ca să mențină frâiele unei case, ale unei cariere, chiar și ale unei țări. Nu știa aproape nimic despre America. Pentru el contau doar blugii, rock’n’rollul și cam atât. La fel a fost și cu tenisul. Nu știa nimic despre acest sport și nu-i păsa. În Rusia, tenisul era pentru aristocrații detronați. Iuri juca hochei pe gheață și îi plăcea să urce pe munte; poate că asta explică viața pe care a trăit-o în vârful furnalelor.

Mama este frumoasă și mignonă, are păr blond și ochi albaștri, scânteietori. Are o educație mai solidă decât tata: a absolvit cu brio liceul și facultatea, apoi a mers mai departe și a făcut studii postuniversitare, echivalente unui master. Îi plac mării scriitori ruși (când eram mică îmi citea povești și mă puneă să memorez citate, chiar dacă nu înțelegeam despre ce era vorba). În 1986 se mutase deja împreună cu tata într-o casă la marginea orașului. În fața casei era o curte, iar în spate, o pădure. Bunicii locuiau în apropiere. Părinții mamei locuiau în nordul îndepărtat, în Siberia, un aspect care va fi foarte important. Mama și tata vorbesc despre perioada aceea de parcă ar fi fost Raiul. Casa, copacii, umbra de sub copaci, doi oameni care se iubeau foarte mult. Erau săraci, dar nu le păsa. Casa era mică și friguroasă, dar nici de asta nu le păsa.

Apoi s-a întâmplat: unchiul meu i-a făcut cadou lui tata o rachetă. A fost o glumă. Doar bogații jucau tenis.

Dar tocmai se deschisese un club în Gomel și tata și-a spus „De ce nu?”.

A început prea târziu ca să mai poată deveni un jucător mare, dar era un sportiv înăscut și s-a perfecționat repede. I-a picat cu tronc imediat, a citit multe cărți și articole despre vedetele din acest sport, a urmărit turneele de Grand Slam la televizor. Se pregătea, deși nu știa asta. Se antrena să devină un lucru ciudat și exotic, adică părinte al unui jucător de tenis.

(Aici ar trebui să râdeți.)

* * * *

Într-o dimineată din aprilie 1986, în timp ce mama trebăluia prin grădină, a auzit în depărtare un zgomot ca un tunet. Purta un batic pe cap și nu avea încălțări; umbla prin pământ cu picioarele goale. S-a uitat pe cer și a continuat să grădinărească. La început nu s-a întâmplat mai nimic – a fost doar un zgomot care te face să ridici privirea. Curând avea să rămână însărcinată cu mine, singurul ei copil. Zvonurile au apărut în acea seară; povești sălbatice, groaznice. Ce anume cauzase acel zgomot? A doua zi, dimineată, cerul era plin de fum. Atunci au prins contur și zvonurile. Erau legate de reactorul nuclear de la Cernobîl. Se spunea că ar fi explodat și că materia radioactivă ar fi fost aruncată în aer, urmând să fie dusă de ploaie peste tot. Era ca și când o bombă atomică ar fi fost aruncată peste noi. Când oamenii au cerut informații de la autorități, li s-a spus că totul era în regulă. Și totuși era panică peste tot. Unele familii își făceau bagajele și plecau. Mama a primit un telefon de la mama ei, care aflase mai

multe din Siberia decât aflaseră părinții mei de la 60 de kilometri distanță de explozie.

„Am sunat-o pe mama ta și i-am spus să plece”, mi-a povestit bunica Tamara. „Cernobîlul era letal – omorâse toate organismele vii. Era o moarte invizibilă. Știam asta pentru că atunci cunoscusem un bărbat care fusese trimis în zonă cu echipele de intervenție. Ne-a spus că nivelul radiațiilor era peste limită. La început, oficialii nu au declarat nimic. Oamenii nu au fost nici măcar avertizați să închidă ferestrele! Toți trăiau cum trăiseră și până atunci. Îmi amintesc că omul acela ne-a spus că ciupercile din pădure crescuseră cât farfuriile! A făcut fotografii, dar filmul a fost supraexpus. A murit la 45 sau 50 de ani. Toți muncitorii aceia au murit.”

Părinții mei s-au dus spre nord. Alți oameni au rămas. Mama tatălui meu a rămas. Câteva ani mai târziu am mers în vacanță la ea acasă. Am fost uimiți de mărimea ciupercilor din pădure. Toată lumea spunea că crescuseră din cauza radiațiilor, ceea m-a pus pe gânduri. Mama și tata nu sunt scunzi, dar nici înalți. Eu am 1,88 metri fără tocure. Sunt ca un turn în preajma lor. Deci cum am crescut atât de mult? Tata spune că aveam nevoie de înălțime ca să pot face sport. El crede în forța voinței omului. Dar mama avea să rămână însărcinată cu mine exact în momentul în care a explodat reactorul, când a băut apă și a mâncat din legumele existente atunci; a continuat să bea apă și să mănânce legume chiar și după ce a rămas însărcinată cu mine, așa că cine știe?

Tata a râs când l-am întrebat despre cum au plecat din Gomel. „A fost o perioadă agitată, nebună de-a dreptul. Ne-am dus la buncii tăi, pentru că locuiau în Siberia, adică cel mai îndepărtat loc în care am fi

putut ajunge. Am mers cu trenul, unul vechi, înțesat cu oameni. A făcut un drum de 36 de ore de la Gomel la Ekaterinburg, un oraș care atunci se numea Sverdolvsk; apoi am zburat încă două ore cu avionul până la Niagan, aproape de Cercul Polar.”

Tata spune că Niagan este „un orașel de doi bani”. Acolo m-am născut eu, pe 19 aprilie 1987. Iuri era plecat la vremea aceea; s-a întors la muncă imediat după ce mama s-a acomodat cu locul respectiv. Când a aflat că a devenit tată, tocmai ajunsese la Gomel și sărbătorea Paștele cu părinții săi.

Iuri a venit să mă vadă câteva săptămâni mai târziu. Abia atunci a cunoscut mai bine orașul Niagan, o așezare industrială aspră, plină de blocuri și de fabrici, și și-a dat seama că nu putea locui acolo; dar nici la Gomel nu se mai putea întoarce. A decis să profite de situație și să ne ducă în locul în care își dorise dintotdeauna să locuiască: Soci, o stațiune de la Marea Neagră, situată între munți și mare. Iuri se îndrăgostise de acest loc în copilărie, în timpul unei vacanțe.

Soci?

Cu toate că bunicii au crezut că înnebunise, i-au împrumutat niște bani. A reușit să schimbe casa noastră din Gomel cu un apartament mic din Soci. Am ajuns acolo când eu aveam doi ani. Dacă nu ne-am fi mutat la Soci, nu m-aș fi apucat niciodată de tenis. Fiind o stațiune, tenisul este parte din viața aceluia loc. Acest lucru îl diferențiază de restul orașelor din Rusia, unde acest sport era necunoscut. Dacă ar fi să aleg un eveniment care m-a transformat în jucătoare de tenis, acela ar fi Cernobîlul.

Încă mai avem acel apartament. Este pe o stradă lăturalnică, abruptă – strada Vișnevaia (cireășă) –,

la etajul șase, în partea din spate a clădirii. Când ajungeam acasă, alergam pe scări cu cheia în mână și îi lăsam pe părinții mei să se târâie cele cinci etaje în urma mea. Am amintiri foarte dragi legate de amiezile petrecute acolo în copilărie, de cinele în familie, de discuțiile simpatice, de oamenii care veneau și plecau, de bunica mea, care stătea pe scări și pălăvrăgea toată seara. Cea mai veche amintire este momentul în care mă uitam pe geam la băieții și la fetele care se jucau pe deal. Părinții mei erau foarte protectori. Nu prea mă lăsau afară. De cele mai multe ori, stăteam la geam și mă uitam la ceilalți copii cum se jucau.

Încă de la început, părinții mei au avut roluri diferite în viața mea. Tata se ocupa de activitățile care se desfășurau în afara casei: de antrenamente, de sport, de competiții. Mama era de serviciu la activitățile din interiorul casei; școală, lecții și povești. Mă puneă să scriu alfabetul rusesc din nou și din nou, să caligrafiez fiecare literă până îmi reușea perfect. Mă puneă să scriu povești și să învăț pe de rost poezii rusești. Cel mai plăcut era când mă lăsa să citesc. *Pippi Longstocking** era personajul meu preferat. Visam la lumea acelei fete, fiica unui marinar bogat, care avea bani în buzunar și putea face orice își dorea, ca un adult. Avea un cal. Avea și o maimuță! Acea carte mă ducea spre locurile în care voiam să trăiesc.

Bunicii veneau în vizită de la Niagan. Îmi plăcea să stau cu bunica Tamara. În timp ce mă documentam pentru această carte, am vorbit mult cu ea – își amintește mai multe decât mine. A râs când am întrebat-o despre ziua în care era să mă înec. „Este o explicație simplă, pe care probabil o înțelegi mai

* Titlu apărut și în România, cu titlul *Pippi Șoseșica*, traducere din suedeză de Andreea Caleman, Editura Arthur, 2004 (n.t.).

bine acum”, mi-a povestit ea. „Aveam doar 40 de ani când te-ai născut tu. Nu voiam să mi se spună «bunica». După ce ai împlinit trei sau patru ani, am mers la plajă; eu am înotat, iar tu ai intrat în apă să te bălăcești. Deodată te-am auzit țipând «Bunico! Bunico!! Bunico!!!». Vezi tu, pe plajă erau bărbați tineri și nu voiam să știe că era vorba despre mine. Așa că m-am prefăcut că nu te aud. Mai târziu am venit lângă tine și ți-am spus în șoaptă «Mașenka, nu-mi mai spune bunico în public!». Îmi amintesc perfect – ți-am pus chiloți curați și uscați și am început să-ți storc costumul de baie, iar tu ai început să strigi: «Nu ești o bunică! Ești o șantajistă!»”.

După ce am crescut suficient cât să-mi pot purta singură de grijă, Iuri a început să mă ia cu el. Unde mergea el, mergeam și eu. Așa se face că am fost pe teren în ziua aceea, în care am luat prima dată o rachetă în mână. Riviera Park. Nu știu cum se făcea, dar aveam această iscusință. Aș fi putut să lovesc mingea la perete ore întregi. Dar oamenii nu remarcă priceperea mea, ci concentrarea. Vedeau că puteam să o fac încontinuu, fără să mă plictisesc. Eram ca un metronom. Tic, tac. Tic, tac. Atrăgeam public. Oamenii se adunau în jurul meu și mă priveau. Se întâmpla în fiecare zi. La un moment dat, Iuri a simțit că trebuia să facă ceva. Când aveam patru ani m-a înscris la un club de tenis pentru copii. Acolo l-am cunoscut pe primul meu antrenor, Iuri Iudkin, o celebritate locală și un maestru îmbibat cu vodcă. Fusesse prin lume, prin marea lume a tenisului, așa că știa destul de multe lucruri. Provincialul Soci era uimit de el. Părinții copiilor înscriși la club făceau coadă ca să-i asculte sfaturile sau, și mai bine, ca să le laude și să le antreneze copiii. Câțiva localnici, precum Evgheni

Kafelnikov, ajunseseră deja departe. Tata m-a înscris la Iudkin. În prima zi te scotea pe teren și te privea cum lovești. Dacă făcea pauză, inima îți sărea în piept și loveai și mai abitir. A vorbit cu tata și i-a spus că părea că am ceva special, unic. Era legat de felul în care ochii mei urmăreau mingea și de felul în care stăteam la minge. Dacă aveam să devin o mare jucătoare depindea de tenacitatea mea.

„Are Masha ce-i trebuie? Asta urmează să aflăm.”

Maria nu este numele meu adevărat. Am fost botezată Masha. Dar în engleză nu există un analog pentru acest nume, așa că, după ce am ajuns în America, oamenii au început să-mi spună Marsha. Uram acel nume, pentru că, prin el, mă asociau cu *The Brady Bunch**, așa că le-am cerut tuturor să-mi spună Maria.

Prin tenacitate, Iudkin se referea la perseverență, calitatea care te face să te izolezi și să te concentrezi când ți se cere să faci același lucru de un milion de ori. Dacă le ceri copiilor să facă un anumit lucru, îl fac o dată sau de două ori, apoi își pierd răbdarea, renunță și pleacă. Iudkin considera că, pentru a fi foarte bun la ceva, trebuia să fii în stare să înduri o cantitate uriașă de plictiseală. Adică trebuia să fii tenace. Eu eram? Timpul avea să decidă.

Curând după aceea am început să iau lecții private pe terenurile lăturalnice. Iudkin era un geniu al primelor lovituri, se pricepea mai bine ca oricine să le construiască. Acestea contează cel mai mult. Lucrurile de bază. Dacă nu le deprinzi cum trebuie, vei avea probleme. Este ca și când ai pleca într-o călătorie lungă și ai face primul pas în direcția greșită. La început ai

* Serial american de comedie despre o familie cu șase copii, care a fost difuzat între anii 1969 și 1974 (n.t.).

doar lovituri simple: dreapta și reverul. La final, tot pe acestea le ai. Iudkin mi-a dat o rachetă. „Ce faci?” Apoi mi-a dat o minge. „Acum ce faci?” Stătea pe margine și se uita. Spunea: „Da, da, nu, nu, nu. Nu atât de plat, trebuie să pui o buclă în lovitură, să intri sub minge”. Întreba: „În timp ce mâna dreaptă face asta, ce face mâna stângă?”. Îmi dădea de făcut ceva simplu și mă puneă să-l repet la nesfârșit. Și iar, și iar. Îmi construia loviturile, dar îmi dezvolta și concentrarea. „Fii tenace, Masha.” Jucătorul care continuă să lucreze cinci minute după ce toți ceilalți au renunțat, care rezistă pe finalul celui de-al treilea set, când bate vântul și cade ploaia, este cel care câștigă. Acesta a fost darul meu. Nu forța, nici viteza. Rezistența. Nu mă plictiseam niciodată. Indiferent de ce făceam, puteam face lucrul respectiv la nesfârșit. Îmi plăcea. Mă concentram pe fiecare exercițiu și îl făceam până ieșea bine. Nu știu de unde venea. Poate că voiam aprecierea lui Iudkin sau a tatălui meu. Sau poate că motivația mea era mai simplă de atât. Chiar și atunci știam că acele exerciții și acea tărăgăneală aveau să mă ajute să câștig. Chiar și atunci voiam să-i înving pe toți.

Tata se împrietenise cu părinții altor jucători de tenis din Soci, mai ales cu tatăl lui Evgheni Kafelnikov, care era un tip de succes în acea perioadă. Evgheni a fost una dintre primele vedete ale tenisului postsovietic. A ajuns numărul unu mondial și a câștigat French Open și Australian Open. Avea o constituție athletică și era blond, arăta bine și era un erou pentru mulți dintre noi. Într-o zi am jucat de distracție cu tatăl său. După aceea mi-a dat una dintre rachetele lui Evgheni. Era prea mare. Mi-au tăiat-o și am jucat cu ea mulți ani, chiar dacă arăta ridicol. Uneori cred că mă făcea mai bună, alteori, mai slabă.

Era ca și când aș fi jucat cu o bătă de baseball foarte grea. M-a forțat să găsesc poziții ajutătoare și m-a făcut mai puternică, dar greutatea ei m-a determinat să lovesc din poziții ciudate și mi-a creat niște obiceiuri proaste. Însă era tot ce aveam, deci singura mea opțiune.

Vara lui 1993 a reprezentat un moment de cotitură. Lucram de câteva luni cu Iudkin. Devenisem „proiectul” lui, dar știa că, în curând, aveam să epuizez oportunitățile din Soci. Când l-am întrebat pe tata dacă își amintește de acel moment, a râs. „Dacă îmi amintesc? De parcă s-ar fi întâmplat ieri, Masha. Iudkin stătea lângă mine pe teren și mi-a spus: «Iuri, trebuie să vorbim despre fata ta. Este important». Iudkin își alegea foarte atent cuvintele. Mi-a spus: «Iuri, când vine vorba despre acest sport, fata ta este ca Mozart. Poate fi cea mai bună din lume. Dacă vrei să știi, dacă vrei să faci comparații, să știi că se aseamănă cu el, atât de complicată este poziția în care te afli».”

— Poziție complicată? l-a întrebat tata pe Iudkin.

— Da, complicată. Pentru că nu suntem la Viena și nu este secolul al XIX-lea. Suntem la Soci, în secolul XX – dacă Mozart s-ar fi născut aici, nu ai fi auzit niciodată de el. Înțelegeți?

— Nu chiar.

— Hai să-ți explic mai simplu, a spus el. Dacă vrei să-i dezvoltî talentul fetei tale, trebuie să pleci din Rusia. Nimeni nu știe încotro se îndreaptă această țară. Nimeni nu știe cum își va duce traiul. Și-n timpul ăsta, în această situație, tu o mai ai și pe Masha. Depinde de tine. Poți să-i dezvoltî talentul? Este un loc de muncă cu normă întreagă. Va însemna să-ți dedici toată viața. În cele din urmă, singura întrebare care contează este următoarea: cât de tenace este cu

adevărat fata ta? Este puternică. Știi deja asta. Dar cum va fi pe termen lung? Va trebui să joace constant, în fiecare zi, în fiecare an. Va ajunge să urască acest sport? Nu este un sprint, este un maraton. Cum va rezista. Nu mă refer doar la un turneu, ci la mulți ani la rând? Cât timp își va menține dorința? Cinci ani, zece ani? Nimeni nu-ți poate spune asta.

Tata spune că a luat decizia în acel moment și fără să stea pe gânduri. A mers pe instinct. Dacă îți lași creierul să decidă în detrimentul instinctului, îți distrugi viața. Asta crede Iuri. Știa prea puțin despre tenis și era conștient de obstacolele pe care avea să le întâmpine, dar a decis rapid că se putea educa singur, că putea învăța tot ceea ce trebuia să știe. Pentru el era o chestiune de voință. Dacă decizi că poți să faci ceva, atunci sigur o vei face, punct. În următoarele săptămâni a renunțat la tot. Și-a dat demisia de la serviciu, a renunțat la pensie și la planuri. Și-a dedicat viața unui singur obiectiv: ca fiica lui să devină cea mai bună jucătoare de tenis din lume. Dacă s-ar fi gândit mai mult la asta, și-ar fi dat seama că era o prostie. Așa că nu s-a gândit și s-a apucat de muncă. A început să citească tot ce găsea despre acest sport și despre antrenamente. În cele din urmă a decis că nu avea să fie antrenorul meu, ci un strateg care avea să-i supravegheze pe antrenori, un fel de antrenor al antrenorilor. „În spatele tuturor carierelor de succes stă un consilier, o voce”, a explicat el. „Poți aduce oameni diferiți care să-ți ofere lucrurile de care ai nevoie, dar trebuie să fie o singură persoană care să controleze totul. Și acela nu este un antrenor. Este persoana care angajează și concediază antrenorii, care nu pierde niciodată din vedere imaginea de ansamblu. Nu trebuie neapărat să fie un părinte, dar, de obicei,

este unul. Dacă te uiți la istoria acestui sport, vei vedea că mai mereu a existat o astfel de persoană. Surorile Williams l-au avut pe tatăl lor. Agassi i-a avut pe tatăl său și pe Nick Bollettieri. Fiecare are nevoie de cineva.”

* * * *

Ce s-a întâmplat cu mama? Ce părerea a avut despre acel plan nou și radical?

Tata v-ar spune că l-a acceptat încă de la început, că i s-a părut minunată acea idee a lui de a renunța la orice și de a-și dedica viața tenisului. Dar, dacă o întrebați pe mama, povestea este mai complicată. Adevărul este că ea nu credea în tenis, dar credea în tata. Când el i-a expus planul său și i-a explicat ce voia să facă, sunt convinsă că mama l-a privit ca pe un nebun. Dar îl iubea, credea în el și a fost de acord. „Era foarte sigur pe el”, mi-a spus mama, „așa că am știut că totul avea să funcționeze.”

Tata a renunțat la serviciu și așa a început totul. Petreceam fiecare zi împreună și munceam ore întregi pentru același obiectiv. Putea să devină dificil – uneori este greu să lucrezi cu el –, dar nu a fost niciun moment în care să simt că nu mă iubea. Ne-am descurcat învățând din greșeli și încercând să ne dăm seama de cum ar fi trebuit să se desfășoare antrenamentele. Curând am stabilit un program de bază. Mă trezeam în zori, luam micul dejun, puneam mâna pe rachetă și mergeam cu autobuzul până la Riviera Park, unde ajungeam când soarele era deasupra Mării Negre. Terenurile ar fi trebuit să fie acoperite cu zgură roșie, dar peste tot era numai zgură gri, aproape neagră, pentru că nu erau întreținute. Mizeria se depunea pe încălțări și șosete. La început loveam mingea încet,

apoi măream ritmul. Dacă era umezeală sau plouase, mingea era mai grea, iar viteza, redusă. Dar dacă vremea era bună, mingea plutea mai repede prin aer. Îmi plăcea sunetul pe care îl făcea când pleca din rachetă dimineața, când aveam terenurile doar pentru noi. Nu trebuia să vorbesc cu tata ca să știu ce gândea. Se vorbește mult despre relația dintre copiii sportivi și părinții lor, dar de multe ori eram doar noi doi și ne gândeam la același lucru, adică la nimic. Nu poți fi mai aproape decât atât față de un alt om. Într-un fel, întreaga mea carieră înseamnă doar acel moment. Au fost bani și trofee și faimă, dar, dincolo de orice, au fost antrenamentele pe care le făceam dis-de-dimineață, alături de tata. Loveam mingea o vreme, apoi făceam exerciții fizice și mă uitam la ceilalți cum se antrenau. Ulterior lucram doar la anumite părți ale jocului. Rever sau serviciu, joc de picioare sau urcat la fileu – mă rog, încă urăsc să urc la fileu. Mă simțeam de parcă m-ar fi așteptat acolo un rechin. Încă de la început, obiectivul meu a fost să-l înving într-o zi pe tata sau pe unul dintre prietenii lui, unul dintre tipii aceia de succes. Eram tot mai aproape cu fiecare zi care trecea.

3

Iuri Iudkin i-a spus tatălui meu despre un eveniment din Moscova, o preselecție pentru tineretul rus, care era găzduită de un club local de tenis. Știți despre ce e vorba: trimiteți-vă copiii, aspiranții, campionii. Tata era hotărât să mă ducă acolo. Nu știu cum a plătit biletele de avion, dar avea un talent aproape magic de a face lucrurile să se întâmple. Evenimentul avea loc la o bază sportivă care semăna cu un hangar uriaș, plină de terenuri de tenis și de antrenori și dominată de sunete discordante de rachete care loveau mingi. Erau sute de copii și asta însemna că erau și sute de părinți. Era amețitor. Înainte de acest eveniment aveam impresia că pe lume existau doar jucătorii din Soci și că eu și tata făceam parte dintre cei speciali. Acum îmi dădeam seama că existau zeci și zeci de fete, fiecare prezentă acolo cu tatăl ei, fiecare tată convins că fiicei sale îi era destinat să devină cea mai bună din lume.

Stăteam și mă uitam la copii cum loveau mingea. Era fermecător și intimidant, dar mă simțeam sigură pe mine. Deja îmi dădeam seama că eram mai bună